

УДК 796.011.3-057.87

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ПРИЛУЧЕННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ДО ЦІННОСТЕЙ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

С.О.Сичов

*кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри теорії та методики фізичного виховання
Національного технічного університету України
“Київський політехнічний інститут”*

У статті розкриваються сучасні підходи прилучення студентської молоді до цінностей фізичної культури. Розроблені рекомендації удосконалення сучасних підходів прилучення студентів до цінностей фізичної культури в процесі фізичного виховання у вищих навчальних закладах.

Ключові слова: сучасні підходи, прилучення, студенти, цінності, фізична культура.

Важливою складовою підготовки студентської молоді до майбутньої професійної діяльності є формування її соціальної активності в гармонії з фізичним розвитком на засадах пріоритету здоров'я та визнання цінностей фізичної культури. Тому сучасні підходи прилучення студентської молоді до цінностей фізичної культури розглядаються як один з перспективних напрямів модернізації системи освіти у вищих навчальних закладах. Це пов'язано з необхідністю вдосконалення змісту занять з фізичного виховання, сучасних підходів виховання у студентів фізичної культури, на пріоритетність, здорового і спортивного стилю життєдіяльності майбутніх фахівців виробництва, науки, культури. Отже, визначення сучасних підходів прилучення студентської молоді до цінностей фізичної культури в процесі фізичного виховання є актуальною проблемою вищих навчальних закладів.

Аналіз психолого-педагогічних напрацювань науковців свідчить про те, що на сьогодні найбільш дієвим з сучасних підходів прилучення студентської молоді до цінностей фізичної культури є формування мотивів, інтересів, потреби та позитивного ставлення до фізичного вдосконалення. Особливості формування позитивної мотивації студентів до навчання розкривають М.І.Алексеев, О.І.Гебос, В.О.Якунін та інші [1; 4; 8]. Формування інтересу учнівської та студентської молоді до фізичної культури Б.Ф.Ведмеденко, Г.І.Щукіна, В.Г.Щербаков та інші [2; 6; 7]. Питаннями формування потреби та позитивного ставлення до фізичної культури займалися П.І.Щербак, М.Я.Віленський, А.П.Внуков та інші [3; 5].

Тема дослідження є складовою науково-дослідної роботи лабораторії фізичного розвитку Інституту проблем виховання НАПН України, дослідження виконано в рамках наукової теми: «Організаційно-методичні основи фізичного виховання студентів у вищих

навчальних закладах», державний реєстраційний номер 0107U000271, що здійснювалось на кафедрі теорії та методики фізичного виховання Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут».

Мета дослідження полягає в удосконаленні сучасних підходів прилучення студентської молоді до цінностей фізичної культури в процесі фізичного виховання у вищих навчальних закладах.

Досліджуючи проблему сучасних підходів прилучення студентів до цінностей фізичної культури, необхідно зазначити, що у теорії фізичного виховання вже давно сформувалася думка про необхідність розробки проблем внутрішньої мотивації студентів до фізичної культури. Це пов'язано з низьким рівнем фізичного виховання, яке корелює з негативною її мотивацією або недостатньою ефективністю, а суб'єктивні запити на окремі види спорту в деяких випадках суперечать біологічним і соціальним завданням індивідуального фізичного вдосконалення. Тому формування мотивів в усвідомленому використанні засобів фізичної культури є важливим педагогічним завданням для прилучення студентської молоді до цінностей фізичної культури. Нами були виокремлені такі мотиви фізичного виховання студентів:

- повинності, пов'язаний з необхідністю відвідувати заняття з фізичного виховання, виконувати вимоги навчальної програми;
- фізичного вдосконалення, пов'язаного з прагненням прискорити темп власного розвитку, досягнути визнання, пошану;
- суперництва, який характеризує прагнення виділитися, самоутвердитися у своєму середовищі, домогтися авторитету, підняти свій престиж, бути першим, досягти якомога більшого;

- спортивний, який визначає прагнення досягнути яких-небудь значних результатів;
- процесуальний, при якому увага зосереджена не на результаті діяльності, а на самому процесі занять;
- ігровим, що є засобом розваги, нервової розрядки, відпочинку.

Наступний компонент сучасних підходів прилучення студентської молоді до цінностей фізичної культури є інтереси. Інтерес – це увага, потяг до предмету ставлення, прагнення оволодіти ним, повернути до себе. Тому у структурі інтересу ми розрізняли емоційний, пізнавальний і поведінковий компоненти. Інтерес до занять фізичною культурою і спортом – це підвищений вияв уваги до оволодіння спеціальними знаннями, вміннями, навичками з фізичного виховання, що задовольняють потреби, відповідають мотивам і супроводжуються позитивними емоціями. Крім того, аналіз даних про розвиток активного інтересу займатися фізичною культурою свідчить про те, що у студентської молоді це стає внутрішньою потребою за умови: підвищення виховного і освітнього впливу занять з фізичної культури та спортивних тренувань; індивідуального підходу до студентів з різним ставленням до занять фізичною культурою і спортом; озброєння їх прийомами самостійних занять фізичними вправами протягом дня; органічного взаємозв'язку навчальної, позанавчальної, фізкультурно-масової роботи зі студентами; залучення студентів до організації фізкультурно-масових заходів у гуртожитках та за місцем проживання; додержання у вищому навчальному закладі єдиних вимог із впровадження самостійних занять фізичною культурою в режимі дня студентів.

З урахуванням умов формування інтересу до фізичної культури нами досліджено чотири етапи, які проходять студенти у своєму розвитку. На першому етапі у студентів з'являється споглядальний інтерес до виконання фізичних вправ, професійно-прикладної фізичної підготовки, спортивного тренування тощо. На другому етапі розвивається споглядально-дійовий інтерес, коли студентом вже не тільки подобається спостерігати, а й бажання виконувати вправи, показати своє вміння товаришам. Третій етап – це розвиток причинно-пізнавального інтересу, де студенти шукають відповіді на численні питання, вивчають літературу з фізичного виховання і спорту. На четвертому етапі формується пізнавально-творчий інтерес, коли студенти не тільки усвідомлюють суть вивчених засобів, форм, методів, а озброюються методами самовиховання та самовдосконалення.

Наступним серед сучасних підходів прилучення студентської молоді до цінностей фізичної культури є формування потреби фізичного вдосконалення. Науковці сходяться

на тому, що потреба є джерелом людської активності, а задоволення потреб розглядається як основа для виховання всебічно і гармонійно розвинутих людей. Потреба в заняттях фізичною культурою є біосоціальною проблемою, адже за допомогою оптимально дозованих фізичних навантажень, виконання різноманітних за змістом фізичних вправ з раннього дитинства, а також у будь-якому віці можна успішно впливати на біологічну природу людини – зміцнювати її здоров'я, домагатися фізичної досконалості. До основних напрямів сучасних підходів формування у студентів потреби фізичної культури ми відносили: ознайомлення студентів з діяльністю їх власного організму; висвітлення ролі фізкультурно-спортивної роботи з провідною діяльністю студентів; активізація інтересу суб'єкта до власної фізичної організації (образу фізичного «Я»); формування переконань студентів у необхідності займатися фізичними вправами; стимуляція потреби спілкуватися; опора на індивідуальні можливості та інтереси; активізація потреби в досягненні результату; використання внутрішніх і зовнішніх стимулів.

Вивчення аналізу проблеми позитивного ставлення студентів до цінностей фізичної культури показує, що воно визначається як внутрішня позиція в оцінці навколишньої дійсності, іншої людини, самого себе, як специфічна форма психічного відображення дійсності. До чинників, що впливають на формування позитивного ставлення до фізичної культури студентів належать педагогічні, коли на заняттях з фізичного виховання здійснюється професійно-прикладна фізична підготовка студентів з урахуванням специфіки майбутньої професійної діяльності, а також включення у педагогічний процес організаційних, процесуальних й інтеграційних методів. Психолого-педагогічні чинники сприяють спрямуванню особистості студентів на позитивне ставлення до дисципліни «Фізичне виховання» та осмислення цінностей фізичної культури через мотиви суспільного й особистісного характеру. Соціально-педагогічні чинники спрямовують ціннісні орієнтації навчального закладу, його професорсько-викладацький склад на особистісно розвиваюче навчання студентів і входження дисципліни «Фізичне виховання» до навчального плану професійної підготовки майбутніх фахівців різних спеціальностей. Соціальні чинники сприяють престижності занять фізичною культурою, спортом та створюють умови для здорової життєдіяльності студентів.

Визначаючи сучасні підходи, які впливають на формування позитивного ставлення студентів до цінностей фізичної культури, ми виділяли такі:

- особистісно-духовні, які характеризували ціннісні орієнтації студентів на

фізичну культуру і ступінь їх реалізації у процесі навчальної діяльності, задоволеність цим процесом;

- психолого-педагогічні підходи передбачали професійну спрямованість навчально-виховного процесу, його ефективність, забезпечення індивідуалізації, активізації фізичного самовиховання і самовдосконалення навчального процесу, а також створення умов для самоактуалізації та самореалізації майбутніх фахівців;
- соціально-психологічні підходи орієнтували на забезпечення гуманістичних стосунків студентів у процесі занять, взаєморозуміння й підтримку;
- організаційно-методичні підходи були спрямовані на оволодіння операційними знаннями й уміннями, якими забезпечується вирішення завдань, що стоять перед фізичною культурою;
- матеріальні передбачали естетичні й санітарно-гігієнічні умови занять, зручний розклад занять, наявність відповідного інвентарю, спортивної екіпіровки й умов побуту.

Таким чином, розглянувши сучасні підходи прилучення студентської молоді до цінностей фізичної культури, можна констату-

вати, що на сьогодні це питання залишається надзвичайно актуальним для фізичного виховання у вищих навчальних закладах. На жаль, студенти більшості вищих навчальних закладів займаються фізичними вправами лише на обов'язкових заняттях один раз на тиждень. Зрозуміло, що при такому стані сформувати фізичну культуру студентів вкрай важко. Тому у фізичному вихованні студентів актуальною і маловивченою проблемою залишається процес прилучення молоді до цінностей фізичної культури. Нами доведено якщо під час навчання у вищому навчальному закладі у студентів сформована стійка потреба до занять фізичною культурою, то вона, як правило, не зникне до глибокої старості і забезпечить оптимальний фізичний розвиток і міцне здоров'я. Для вирішення цього завдання ми рекомендуємо надати більше навчального часу на фізичне виховання і долучити до нього усіх студентів незалежно від віку і фізичної підготовленості на весь термін навчання у вищих навчальних закладах. І не просто залучити на період навчання, а виховати у них усвідомлення необхідності цих занять, щоб вони стали повсякденною звичкою студентів на все життя.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Алексеев М.И.* Мотивы учебной деятельности студентов / М.И.Алексеев // Проблемы высшей школы: Респ. научн. мет. сб. Психолого-педагогические аспекты высшего образования. – К.: Высшая школа, 1990. – Вып. 16. – С. 41-80.
2. *Ведмеденко Б.Ф.* Виховання інтересу: теорія, експеримент, методика занять: [монографія] / Б.Ф.Ведмеденко. – Чернівці, 2002. – 486 с.
3. *Виленский М.Я.* Потребность в физическом совершенствовании и основы методики её формирования у студентов / М.Я.Виленский, А.П.Внуков // Теория и практика физической культуры. – 1983. – № 5. – С. 33-35.
4. *Гебос А.И.* Психологические условия формирования положительной мотивации к учению / А.И.Гебос // Воспитание, обучение, психическое развитие: тез. докл. к V Всес. съезду психологов СССР. – М., 1977. – Ч.1. – С. 47.
5. *Щербак П.И.* Формирование у студентов педагогических вузов потребности в физическом совершенствовании: [метод. рекомендации] / П.И.Щербак. – Нежин, 1994. – 47 с.
6. *Щербаков В.Г.* Физическая культура в структуре профессионального образования / В.Г.Щербаков // Физическая культура как вид культуры: межвузовский сб. науч. тр. – Воронеж: Воронежский гос. пед. ун-т, 2003. – С. 23-28.
7. *Щукина Г.И.* Актуальные вопросы формирования интереса в обучении / Г.И.Щукина. – М.: Просвещение, 1984. – 176 с.
8. *Якунин В.А.* Педагогическая психология / В.А.Якунин. – М.: СПб: Полиус, 1998. – 639 с.

Стаття надійшла до редакції 17.05.2010 р.